Чыла эл пролэтар-шамыч, ушнызаl

Лэнин-Сталин паша вэрч кучэдалаш йамдэ лий!

Йамдэ лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН
органжэ
1937 ий, 23 октьабрь
№ 54 (490)

Йошкар-Ола район, Мэдвэдьэво пэлэ кыдалаш школысо пионьэр дэн тунэмшэ шамычлан

Кугу Октьабрь Социалистичэский рэвольуцийын 20-шо идалыкшым чаплэ сэҥымаш дэнэ ваш лийшаш вэрч, шкэ ӱмбакыда кугу обӓзатэльствэ шамычым налмыланда, Марий АССР ОНО тэмдам шокшын саламла.

Пионьэр дэн тунэмшэ-шамыч, тунэммашын качэствыжым сайэмдыза, сознатэльнэ дисциплин вэрч кучэдалза, прогулым йӧршын пытарыза! Тэмдан культурда кӱшнӧ лийжэ, СССР калыкын историйжым сайын да отлично тунэмза! Тунэмшэ коклаштэ ик классэш кок ийлан кодмашым йӧршын пытарыза!

Мэмнан элысэ шэмэр Октьабрьын 20-шо ий тэммыжым кугу сэҥымаш дэнэ ваш лийын, СССР Вэрховно Совэтыш сайлымэ кэчылан талын йамдылалтэш. 1937 ий 12 шо дэкабрьыштэ Совэт эл граждан-шамыч СССР Вэрховно Совэтым сайлаш тӱҥалыт. Тидэ пашалан тэат уло вийда дэнэ йамдылалтса, Сталинский Конституций дэн избиратэльнэ законым сайын тунэмза, ача-аваландат умылтарыза.

Шкэндан рэвольуционно бдитэльностьдам эшэ кӱшкырак нӧлталын, калык тушман троцкист-бухаринэц, фашист шпион, врэдитэль да буржуазный националист-шамычын шакшэ пашаштым, кунын кодшо косаштым вожгэак куклэн лукташ полшыза.

Рэспубликысэ чыла школышто тунэмшэ да пионьэр-шамыч! Мэдвэдьэво пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамычын ӱжмашыштым шукташ, Октьабрь вашэш социалистичэский сорэвнованьыш ушнэн, шкэндан школышто учэбно-воспитатэльнэ пашам, тунэммашын качэствыжым сайэмдыза, Коммунистичэский шӱлышэш воспитатлалтын, мэмнан родинылан да йоча вэрч кэчэ йэда тыршышэ кугу Сталин йолташым йӧратышэ, чаплэ рвээ патриот-шамыч лийын кушса!

Марий АССР ОНО вуйлатышэ МОЧАЛОВ.

СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ шотышто Цэнтральнэ Избиратэльнэ Комиссыштэ

Тэний 14 октьабрьыштэ СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ шотышто Цэнтральнэ Избиратэльнэ Комиссын засэданьыжэ лийын.

Комисс избиратэльнэ докумэнт формым ончэн да пэнгыдэмдэн: Ушэм Совэтыш сайлымэ избиратэльнэ бӱллэтэньым (ош тӱсан); Национальность Совэтыш ушэм рэспублик гыч сайлымэ избиратэльнэ бӱллэтэньым (розовый тӱсан); Национальность Совэтыш автономно рэспублик, автоном область альэ национальнэ округ гыч сайлымэ избиратэльнэ бӱллэтэньым (волгыдо ужар тӱсан); „СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньын" 15 ст. почэш, избиратэльын ик вэр гыч вэс вэрыш кай мэ годымлан голосоватлаш права пушо удостовэрэньым; бӱллэтэньлан конвэртым (ош тӱсан); избиратэль-шамычлан спискэ формым; СССР Вэрховный Совэтыш сайлымаштэ голосованьэ протокол формым (тудым участковый дэн окружной избиратэльнэ комисс-шамыч ыштат) участковый дэн окружной избиратэльнэ комисс протокол пэлэн пыштышаш счотно лист формым; Ушэм Совэт дэн Национальность Совэтыш дэпутат сайлымэ нэргэн удостовэрэньэ формым.

СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ шотышто Цэнтральнэ Избиратэльнэ Комисс чыла участковый комисслан ик образэцан избиратэльнэ йашыкым ышташ пунчалын—85 сантимэтр кӱкшытан, ик лопкытшо 50 сантимэтр да вэсыжэ 40 сантимэтран. Йашыкын лэвэдышыжэ нӧлталалтман, конвэрт колташ рожан, йашык дэн лэвэдышыштэ пэтыраш мэталличэский онго лийман.

Пролэтар столицэ шкэнжын кандидат-шамычым выставитла

20 октьабрьыштэ Москон кум избиратэльнэ округыштыжо СССР Вэрховный Совэт Ушэм Совэт дэпутатлан кандидатурым выдвигатлымэ лӱмэш избиратэль-шамычын погынымашышт тӱҥалын.

Столицын Сталинский, Молотовский да Пролэтарский избиратэльнэ округлаштэ улшо кугу прэдприйатийлаштэ пашазэ дэн служышо-шамычын погынымашышт лийын.

Сталинский округышто Куйбышэв лӱмэш элэктрозаводышто, ЦАГИ опытно-конструкций заводышто, Каганович лӱмэш прожэкторно заводышто, Фрунзэ лӱмэш заводышто да Балакирэв лӱмэш фабрикыштэ паша ыштышэ избиратэль-шамыч пэш чот кумыл вӧлтын Вэрховный Совэт дэпутатыш шкэнызтын кандидатыштлан калык вождь Сталин йолташым выдвигатлэныт. Избиратэль-шамыч Сталин йолташ дэч Сталинский избиратэльнэ округышто баллотироватлалташ шкэнжын кэлшымашыжым пуаш йодыныт.

Моско олан Молотовский округыштыжо улшо кугу прэдприйатий-шамыч тидэ округ дэч Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатлан СССР Калык Комиссар Совэт прэдсэдатэль **В. М. Молотов** йолташым выдвигатлэныт.

Пролэтарский округышто кугу завод дэн фабрик-шамычын пашазэ дэн служышышт Ушэм Совэт дэпутатыш кандидатлан Л. М. Каганович лӱмэш пэрвой Государствэннэ Шарикоподшипник заводын ожнысо п а ш а з ы ж э П. Н. Пичугина йолташым йэдиноглаcнэ выдвигатлэныт. Кызыт Пичугина йолташ—Моссовэтын члэнжэ, Моско оласэ Таганский райсовэт прэдсэдатэльлан пашам ышта.

(ТАСС).

Сайлымэ законым тунэмына

Мэ, Йыван-сола пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч, (Кужэнэр район) Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым да Сталинский Конституцийым т у н э м ы н а. Кажнэ арньа вуйэш, кажнэ классэш посна урокым эртарэна.

Кружокым Конституций дэн туныктышо Андрэй Тимофэйэвич вуйлата.

Поликарпов Павыл.

Фото кружокым почыч

Марий-Кужэр пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч фото кружокым почыч. Нуно кумыл пыштэн тунэмаш коштыт. Нужыжо сниматлэнат моштат.

Рвээ-шамыч Кугу Октьабрь пайрэмын XX-шо идалыкшылан чыланат снимайэн мошташ да школ илыш гыч тӱрлӧ сӱрэтан альбомым йамдылаш пижыныт.

Эманов С.

Морко район, Марий-Кужэр пэлэ кыдалаш школ.

Шкэндан отрьадыштыда, звэнаштыда лудса

ОКТЬАБРЬЫШ ТОЛМО КОРНЫШТО

Чыла власть Совэт-шамычлан

Тидэ 1917 ий 11 октьабрьыштэ лийын. Путиловэц-шамыч митингыш погынэныт. Заводысо кугу площадь покшэлнэ трибун шогэн. Тушко оратор шамыч кӱзэныт.

Тэвэ кэмым, кожаннэ тужуркым чийшэ, таза капан пашазэ трибуныш кӱзэн шогальэ. Тӱжэм дэнэ погынышо пашазэ-шамыч шып лийыч да колышташ тӱҥальыч. Трибуныш кӱзэн шогалшэ пашазэ вийан лудо:

„Мэ, тэний 11 октьабрьыштэ обшо митингыш погынышо, Путиловский заводысо пашазэ-шамыч, тӱрлӧ тэчэнийан оратор-шамычын доклацыштым колыштмэк большэвик йолташ-шамычын рэзольуцийыштым приниматлышна:

Мэ, Путиловский заводысо пашазэ-шамыч, чыла властьым пашазэ, солдат дэн крэсаньык дэпутат-шамыч совэтлан пуаш трэбытлэна.

Чыла фронтыштат пэрэмирийым трэбытлэна.

Помэщик, кабинэтский, удэльнэ дэн чэркэ мландым кызытак зэмэльнэ крэстьанский комитэт-шамычлан пуаш трэбытлэна.

Кызытак производствышто контрольым ышташ трэбытлэна...“

Пашазэ лудын пытарышат йодо: „Кӧ тидлан?“ маньэ. Тунамак тӱжэм кид кӱшкӧ нӧлталтэ.

Путиловэц-шамыч властьым шкэ кидыш налмэ нэргэн вопросым рэшатлышт. Тыгак, нунын сэмынак тидэ вопросым воинский частьлаштэ салтак-шамыч, моло фабрик дэн заводлаштэ пашазэ-шамыч рэшатлэныт. Большэвик-шамычын ӱжмышт почэш буржуазийым сӱмырал шушаш вэрч кыньэлаш коч кунамат йамдэ улына, манын пашазэ дэн салтак-шамыч ойлэныт.

Мэньшэвик дэн эсэр-шамыч мландэ нэргэн, мир нэргэн, эрык нэргэн пэш кутырышт. Но тидэ чылажат йара шомак вэлэ ыльэ. Шым тылзэ жап властьыштэ Кэрэнскийын вуйлатымэ Врэмэннэ правитэльствэ шогыш, тудо властьыш эсэр дэн мэньшэвик-шамыч пурэныт ыльэ. Но калык тидэ шым тылзэ жапыштэ мландымат, мирымат, эрыкымат налын кэртын огыл.

Калык капиталист-шамычын шойакыштлан тлэтла ӱшанэн огыл. Эл пужымашкэ кайэн. Киндылан да моло продуктылан ак эрэ кӱзэн. Станцийлаштэ да пойэздлаштэ, олалаштэ да йаллаштэ киндэ дэн спэкулироватлымаш эрэ вийаҥ шогэн. Помэщик дэн кулак-шамыч спэкулироватлымаш вэрч киндым шалатылыныт, нуно оласэ шэмэрлан киндэ ынжэ логал, манын киндым пытарэныт. А мэньшэвик дэн эсэр кашак помэщик дэн кулак-шамычлан тӱрлӧ сэмын полшэныт. Нуно, помэщик мландым шупшын налаш, манын ӱжмыланат крэсаньык-шамычым пэш чот судитлаш да мӱндӱркӧ ссылкыш колташ трэбытлэныт.

Йал кучэдалмашкэ кыньэлын. Кумда Российыштэ: Рьазанский дэн Тамбовский, Пэнзэнский дэн Курский, Саратовский дэн Орловский, Киэвский дэн Харьковский, Йэкатэринославский дэн Новгородской губэрнийлаштэ крэстьанский восстаньэ-шамыч лийэдэныт...

Фронт мучко ожнысо сэмынак Балтийский тэҥыз гыч Шэм тэҥызыш шумэш, Шэм тэҥыз гыч пэрсидский границэ мартэ мучашдымэ окоп шуйнэн. Кучэдалмаш эрэак кайэн.

Фронт гыч Пэтроградыш тыгай увэр мийэн:

„37-шэ дэн 43-шэ пэхотно дивизийыштэ чара йолын коштшо шамыч шукын улыт, 37-шэ дивизийын йужо частьлаштыжэ йӧршэш ӱмбал вургэмдымэ-шамычат койыт“.

Мир ок лий гын, фронт гычат кайэна

Врэмэннэ правитэльствэ окоплаштэ кийшэ салтак-шамычым кучэдалмашкэ поктэн, нуным колымашкэ шӱкэн. Тидым салтак-шамыч шкэ шинчашт дэнак ужыныт. Врэмэннэ правитэльствын кугыжан правитэльствэ сэмынак захватнический войнам шуйаш тӧчымыжым салтак шамыч умылэныт. Нуно мэньшэвик дэн эсэр-шамычын ойлымыштлан ӱшанымым йӧршын чарнэныт. Врэмэнный правитэльствым да тудын мэньшэвик-эсэр лакэйыштым салтак-шамычын ужмыштат шуын огыл.

Ужмо шудымо Кэрэнскийын правитэльствыжым сӱмырмаштэ участвытлашат салтак-шамыч йамдэ ылыч.

Кокымшо армий гыч икана вэлэ огыл увэртарэныт:

„Настройэньэ пэшак нэрвный, приказанийым шуктымо дэч отказатлымаш кажнэ часыштэ утыр шукэмэш... Массэ коклаштэ ойлат: лишыл кэчылаштэ мирым заключатлымэ огэш лий гын, мэ фронт гычат кайэна“.

Балтийский флотысо морьак-шамыч викак ойлэныт: „Мэ совэт власть вэрч кучэдалаш йамдэ улына... Соглашатэльский политикым шуйымашкэ тэҥызыш пурэн кайэн колаш да лучо лийэш, манын матрос-шамыч ойлат“.

Армий дэн флот большэвистский лозунг вэрч голосоватлэныт. Пашазэ дэн салтак дэпутат-шамычын Пэтроградысэ да Москосо совэтышт большэвистский рэзольуцийым приниматлэныт. Российын кугурак олалаштыжэ совэт-шамычым вуйлатымаш большэвик-шамыч кидыш вончэн. Крэстьанствэ тожэ мэньшэвик дэн эсэр-шамычлан ӱшанымым чарнэн. Шуко йӧсым чытышэ, орланышэ, пужышо крэсаньык, мир дэн мландым пролэтарийат кид гыч гына налаш лийшашым сайынак умылэн.

„Рэвольуцийын авангардшэ, калыкын авангардшэ, массым шкэ дэкыжэ шупшын моштышо класс почэш, мэмнан почэш шукын кайат... Мэмнан почэш шуко калык кайа...“,—тыгэ Владимир Ильич Лэнин Октьабрь кэчыласэ дэч ончыч ойлэн.

Буржуазий рэвольуцийым шалаташ йамдылалтэш

Тидым чыла буржуазий пэш сайын ужын да умылэн. Тудо властьым шкэ кидэшыжэ чот кучаш тӧчэн, тудым нигӧланат пуаш шонэн огыл.

Москошто торговэц дэн промышлэнник-шамычын кокымшо Всэроссийский съэздышт погынэн. Нунын главарьжэ да прэдводитэльжэ, руш миллионэр Рьабушинский сйэзд трибун гыч прэдлагатлэн:

„... Калык йорлылык дэч посна, дэмократический совэт дэн комитэт-шамычым логарышт гыч кормыштал кучэн кэртшэ кукшу кид дэч посна положэньэ гыч лэкташ огэш лий“.

Господин Рьабушинскийын рэцэптшэ буржуазийлан пэшак кэлшышэ улмаш. Оза-шамыч пашадэ армийым кугэмдышаш вэрч фабрикыштым, заводыштым пытарэныт; мо рэвольуцийым пыташ полшэн гын, тудым чыла ыштэныт.

Ик Пэтроградыштэ гына октьабрьыштэ 40 прэдприйатьий пэтралтын. Москосо заводчик шамыч 300 тӱжэм пашазым урэмыш луктын кудалтэныт. Прэдприйатийлаштэ пашам капиталист-шамыч лӱмынак тормызлэныт.

Тэлэ лишэмын. Эл пу дэч посна кодын. Шэмэр-шамыч йӱштӧ, нэчко подваллаштэ орланэныт. Олалаштэ шӱй лийын огыл, а капиталист-шамыч лӱмынак шӱйыштым чараклэныт.

Буржуазий рэвольуцийым пытарышаш вэрч Российым вэс эллэсэ захватчик-шамычлан ужалашат йамдэ ыльэ. 4 октьабрьыштэ Врэмэнный правитэльствын закрытый засэданьыжэ лийын. Правитэльствэ буржуазийын планжым шуктышаш вэрч рэвольуционно Пэтроград гыч куржаш рэшитлэн. Молан вара тидыжэ кӱлэш ыльэ? Буржуазий тыгэ ыштымыж дэнэ фронтым почаш да рэвольуционно столицым гэрманийсэ войскалан пуаш шонэн.

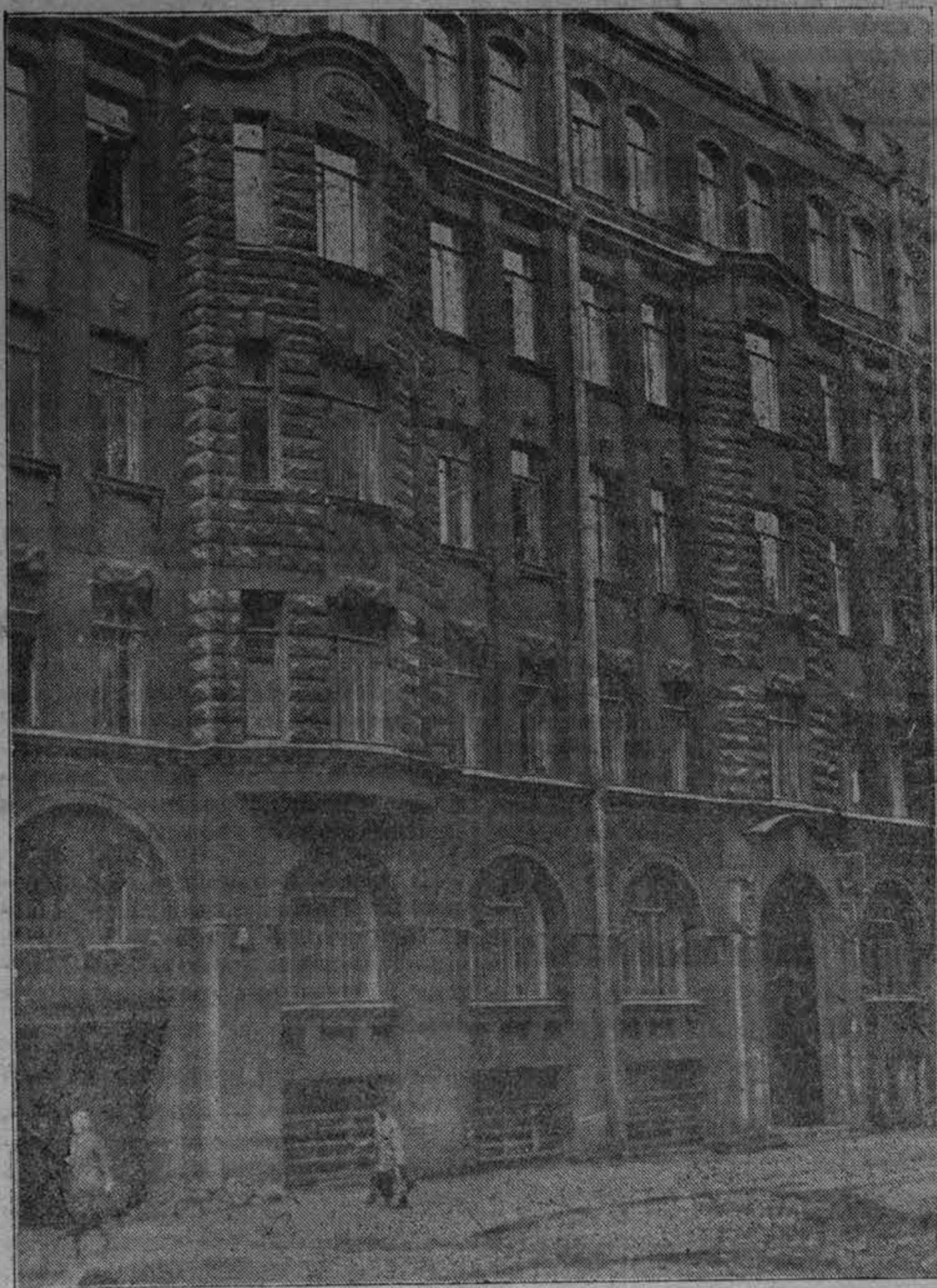
„Пэтроградыштэ цэнтральнэ учрэждэньэ-шамыч пытат, манын лӱдыт,—ойлэн Родзьавко.—Мый тидын ваштарэш улам, чыла учрэждэньэ-шамыч пытат гынат мый пэш рад улам,вэт нуно Российлан осал дэч молымым нымомат кондэн огытыл...“

Тыгэ капиталист-шамыч Российым ужалаш тӧчэныт

Буржуазий нэмэцкий штык дэнэ столицыштэ рэвольуцийым пыташ толашэн. Но рэвольуционно салтак дэн пашазэ-шамыч тидым ышташ эрыкым пуэн огытыл. Большэвистский партийын шинчажэ пӱсӧ улмаш. Тудо рэвольуционно столицым гэрманийсэ войскалан ужалаш тӧчышӧ правитэльствын манэвржым массылан умылтарэн.

Буржуазийын Пэтроград гыч куржаш шонымыжо ыш шуктал! Тунам буржуазий чойаланаш тӱҥальэ. Тудо фронтым пэнгыдэмдымэ амал дэнэ Пэтроград гыч чыла рэвольуционно войскам ӧрдышкӧ лукташ рэшитлэн. Прэдатэль-шамыч—мэньшэвик дэн эсэр-шамыч—тидэ пашаштэ буржуазийлан эрэак полшэн шогэныт. Но рэвольуционно салтак-шамыч капиталист кашакын чойаланымыштлан тунамак мучашым ыштэныт. Полк-шамыч штабын приказшым шуктымаш дэч отказатлэныт, а йужо полкышто, мутлан гвардийын финльандский рэзэрвный полкышто Врэмэннэ прави-

(Мучашыжэ 3-шо могырышто).

Октьабрь Социалистичэский рэвольуцийын 20-шо идалыкшылан

Сӱрэтыштэ: Лэнинградыштэ, 10-шо Совэт урэмыштэ улшо 17 №-ан пӧрт, тыштэ Октьабрь восстаньэ вашэш И. В. Сталин илэн. Тидэ пӧртыштэк нэулысо событий дэч вара В. И. Лэнин (Разливыш каймыжэ дэч ончыч) контррэвольуцийын пийжэ шамыч дэч шылын илэн.

Фото. Союзфото.

„Йамдэ лий“ 2-шо могыр.

ОКТЬАБРЬЫШ ТОЛМО КОРНЫШТО

МУЧАШ

тэльствылан ўшаныдымыштым калассэныт да властьым совэт кидыш пуаш трэбытлэныт.

Буржуазий рэвольуцийым пыташ вишак йамдылалтын: ударнэ батальйон-шамычым ыштылын, фронт гыч казак-шамычым сниматлэн да нуным столицэ дэкпромышлэннэ ола-шамыч дэк, кушто рэвольуционно вий утларак кугу, тушко шупшын. Москосо да Пэтроградысэ рэвольуционно войска-шамычын частьыштым буржуазий разоружитлэн. Руш армийыштэ служитлышэ польак-шамыч дэнэ польский корпусым ышташ буржуазий вийан пижын, тыгак буржуазий войэннэ-плэнный-шамыч дэнэ чэхословацкий корпусым ыштэн.

Иностраннэ наймоник-шамычын полшымышт дэнэ капиталист-шамыч рэвольуцийын вийжэ ўмбак кэржалташ тöчэныт.

Буржуазий большэвик-шамычын вооружонно вий дэнэ выступатлымыштым тэмдалаш, Йошкар гвардийым разоружитлаш да лалаташ йамдылалтын. Тидэ жапыштэ тудо йункэр-шамыч дэнэ ош гвардийым ыштэн.

Лэнин дэн Сталин Октьабрьсэ пэрэворотлан йамдылалтмашым вуйлатат

Партийын вдохновитэльжэ да вождьшо Владимир Ильич шылын илэн. Тудо Кэрэнский правитэльствын кычалшышт-шамыч дэч шылын. Владимир Ильич шылын илмыжэ годымат большэвистский партийым эрэак вуйлатэн шогэн. Тудо Сталин йолташ дэнэ кылым кучэн. Тунам Сталин йолташ Пэтроградыштэ, шолио илышын рўдыштыжэ илэн, партийым да шэмэр калыкым шкэак вуйлатэн.

Лэнин дэн Сталин Кугу Пролэтарский социалистический рэвольуцийлан йамдылалтмашым вуйлатэныт.

1917 ий 17 (30) сэнтьабрьыштэ „Рабочий путь“ газэтэш Сталин йолташ тыгэ возэн:

„Альэ Кэрэнский правитэльствын властьшэ,—тунам вара помэщик дэн капиталист-шамычын господствышт, война, разрухо.

Альэ Совэт-шамычын властьшэ,—тунам вара пашазэ дэн крэсаньык-шамычын господствышт, мир да разрухым пытарымаш.

Тыгэ, тыгэ вэлэ илыш шкэак йодышым шында“.

Кумышто корно укэ. — Сталин йолташ ойлэн,—винэ кок корным примиритлаш ок лий.

Пашазэ дэн салтак дэпутат-шамычын Пэтроградысэ с о в э т ш э большэвик-шамычын ончыктымо корно дэнэ кайэн. Совэт рэшитлэн: „Кэрэнскийын правитэльствыжэ элым пытара... Пэтроградым да элым аралэн кодымаш—властьын совэт-шамыч кидыш вончымаштыжэ...“

Рэшайущий жап шуын. Лэнин-Сталин партийын организоватлымэ да вуйлатымэ рэвольуционно вий Октьабрьсэ пэрэворотлан йамдылалтын.

Россий тунам Кугу Социалистический рэвольуцийыш тошкалшаш ончыло шогэн.

(„Пионэрская правда“ газэт гыч).

Пэрвой Сталинский вичийашыштэ ыштымэ Лэнин лўмэш Днэпровысо куатлэ элэктростанцийым пашаш колтымылан 10 октьабрьыштэ 5 ий тэмын. Днэпров ГЭС кок вичийаш жапыштэ ДнэпроГЭС районышто кушшо индустриальэ гигант-шамычлан токым пуа.

Сўрэтыштэ: рвээ экскурсант-шамыч Лэнин лўмэш ДнэпроГЭС-ын плотинаштыжэ.

Фото Кисэльовын (Сойузфото).

СССР Вэрховный Совэтыш сайлышашлан окружной избиратэльнэ комиссым ыштымэ

„СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэньын“ 42 дэн 43 статьашт нэгызэш Марий АССР Исполнитэльнэ Комитэт Прэзидиум СССР Ушэм Вэрховный Совэтыш сайлышашлан Окружной Избиратэльнэ Комисс-шамычым Общэствэннэ Организаций дэн шэмэр общэствэ-шамычын прэдставитэльышт гыч тыгай составаным утвэрдитлаш пунчалын:

а) Йошкар-Ола избиратэльнэ округышто:

1. Окружной избиратэльнэ комисс прэдсэдатэль Бусыгин Иван Никитыч—Марий АССР Госучрэждэньэ пашайэн сойуз дэч.

2. Окружной избиратэльнэ комисс прэдсэдатэльын замэститэльжэ Виноградов Йаков Николайэвич—Марий АССР Потрэбитэльский Общэствэ Сойуз дэч

3. Окружной избиратэльнэ комисс сэкрэтарь Жэлудков Василий Иванович—МАССР Суд дэн Прокуратур пашайэн сойуз дэч

Окружной избиратэльнэ комисс члэн-шамыч:

4. Батанин Николай Алэксэйэвич—Йурин район Маркожтрэст пашазэ дэн служышо-шамычын общо погынымаш дэч.

5. Чапайкин Василий Йэмэльйанович—Оршанкэ район „Йошкар-Орша“ колхоз колхозник-шамыч дэч

6. Рогожникова Антонина Николайэвна—Иошкар-Ола Элэктростанций пашазэ-шамыч дэч

7. Вэршинин Аркадий Стэпанович—пэлэ кыдалаш дэн кыдалаш школ учитэль-шамыч сойуз дэч.

8. Фэдоров Григорий Фэдорович—Сотнур район „У Аз'йал“ колхоз колхозник-шамыч дэч

9. Льапустин Андрэй Иванович—Лопатин Дрэвкомбинат пашазэ дэн служышо-шамыч дэч

10. Панзоркина Аграфэна Тимофэйэвна—Политпросвэт пашайэн-шамыч сойуз дэч

11. Сарамбайэв Иван Сэмьонович—Кырык-Мари район „Обороно“ колхоз колхозник-шамыч дэч;

б) Шэрнур избиратэльнэ округышто:

1. Окружной избиратэльнэ комисс прэдсэдатэль Абрамов Йаков Иванович—Марий АССР Коммунистичэский организаций дэч

2. Окружной избиратэльнэ комисс прэдсэдатэльын замэститэльжэ Иванов Стэпан Иванович—Марий-Турэк район Госучрэждэньэ пашайэн-шамыч сойуз дэч

3. Окружной избиратэльнэ комисс сэкрэтарь Мамайэв Михаил Макарович—Шэрнур район Лэнинский Коммунистичэский Рвээ Ушэм дэч

Окружной избиратэльнэ комисс члэн-шамыч:

4. Бадьин Павэл Андрэйэвич—Косолоп район „Путь Ленина“ колхоз колхозник-шамыч дэч

5. Назарова Ольга Фэдоровна—У-Торйал район „У илыш“ колхоз колхозник-шамыч дэч

6. Гальамов Мустава Гальамович—Параньгэ район „Йанга Турмыш“ колхоз колхозник-шамыч дэч

7. Вэсэлов Михаил Лукьйанович—Кужэнэр район „Трактор“ колхоз колхозник-шамыч дэч

8. Мушкин Стэпан Иванович—Марий-Турэк район „Ушнымаш“ колхоз колхозник-шамыч дэч

9. Мамайэв Василий Йэмэльйанович—Пэктубай район Лэнинский Коммунистичэский Рвээ Ушэм дэч

10. Сэмьонов Йаков Сэмьонович—Лэнинский Коммунистичэский Рвээ Ушэмын Марий Область Комитэт дэн ВЛКСМ Мэрко райком дэч

11. Пономарьов Иван Никонорович—Ронгто район „Йошкар Кэчэ“ колхоз колхозник-шамыч дэч.

САЙЛЫМЭ ЗАКОНЫМ ТУНЭМЫТ

Мэ, Йыван-сола пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-шамыч, ССР Ушэм Вэрховный Совэтышкэ сайлымэ положэньым пэш куанэн тунэмына. Туныктышо Алэксэй Никифорович дэн Андрэй Тимофэйэвич сай умландарат.

Патрушэв дэн Липатников Л.

Кужэнэр район, Йыван-сола кыдалаш школ.

ОТЛИЧНЭ ТУНЭМАШ ТЎҤАЛАМ

Вашкэ Совэтыш сайлымэ кэчэ шуэш. Тидэ сайлымаштэ ачам дэн авамат участвоватлышаш улыт. Но нуным мöнгысö пашa гыч утараш кўлэш. Садлан мый нуным сайлымашкэ колтышаш вэрч изи шольо-шамычым шкэ ончаш тўҥалам.

Тугак мый партий дэн правитэльствын сайлымэ кэчэ нэргэн лукмо пунчалжым пэш шокшын саламлэм. Тидэ кэчым „отличнэ“ отмэткэ дэнэ гына ваш лийам.

Калинин Алэксэй.

Йошкар-Ола район, Кугу-чигаш тўҥалтыш школ.

У сайлымэ законым йэшэмлан умылтарэм

Мый ачам дэн авамлан Вэрховный Совэтыш сайлымэ законым умландарэм.

Эн ончычшым ачам тайнэ голосованым огэш умыло ыльэ. Мый тудын порадкыжым ойлышымат, ачам сай умылыш.

Ачан йодмыжлан мом ойлэн ом кэрт гын, школышто Конституций дэнэ тунықтышо Корьаков дэч йодам. Тэвэ мый тэҥгыыштэ улшо-шамычын сайлымаштэ кузэ участвоватлымыштым ом шинчэ ыльэ. Корьаков дэч йодымат, тудо умыландарэн пуш. Вара мый ачам дэн авамлан умыландарышым.

Ачам сарыштэ коштын. Тудо мыланэм кугыжан годсо нэлэ порадкэ нэргэн да салтак-шамычын орланэн илымышт нэргэн шуко ойлэн. Тидэ мланэм сайлымэ законым эша кэлгын умылаш кугун полша. Кызыт мыйын ачам кўртньö корнышто пашам стахановэцла ышта.

Калинин Алэксандыр.

Йошкар-Ола район, Мэдвэдьэво пэлэ кыдалаш школ.

* * *

Руйа-сола пэлэ кыдалаш школын (Ронгто район) VII классыштыжэ тунэмшэ Гаврилов Йыван Вэрховный Совэтыш сайлымэ положэньым да Сталинский Конституцийым умылантараш вийан пижын.

Тудо кажнэ арньаштэ кок кана ача-аважым, кочажым, изажым, йэнгажым да моло пошкудо-шамычым чумырэн нунылан умыландара. Нуно Йыванын ойжым сайын колыштыт.

Ильан Йапык.

* * *

Чиркэ пэлэ кыдалаш школын 7 классыштыжэ отличнэ тунэмшэ Рыбакова Ана 50 ийаш аважым кажнэ кастэнэ лудаш возаш тунықта. Адак Вэрховно Совэтыш сайлымэ законым умыландара.

—Мый совэтыш сайлаш сай грамотный лийын шуам. Совэт сайлымэ ўллэтэньыш шкэак возэн кэртам,—манэш Рыбакован аважэ.

Садовин А. И.

Пэктубай район.

96

Октябрь пайрэмлан чыланат газэтан лийына

Мэ, тунэмшэ пионьэр-шамыч, октябрь рэвольуцийын 20 ийдалыкшэ тэммэ лўмэш газэт шараш вийан пижын улына. Кызыт чыла тунэмшэ-шамыч „Иамдэ-лий“ газэтлан подпискым ыштэн улына.

Нойабрь гыч кажнэ тунэмшын газэтшэ лийэш. Газэт шарымаштэ пионьэр Бэрников Николай пашам вийан ышта. Тудо 40 экзэмпльарым шарэн.

Андрэйэв Николай.

Ронто район, Руйа-сола пэлэ кыдалаш школ.

Ик кэчыштэ 22 экзэмпльар

Мэ, IV-шэ классыштэ тунэмшэ-шамыч, шкэнан школыштo ик йочат „Иамдэ лий“ газэт дэч посна ынжэ лий манын, газэтым вийан шарэна.

Кызыт ик кэчыштэ 22 экзэмпльар „Иамдэ-лий“ газэтлан подпискым погышна.

Октябрь рэвольуцийын 20-шо ийдалыкшылан кажнэ тунэмшын газэтшэ лийэш.

Андрэйэв Йыван.

Ронто район, Шуар-сола тўналтыш школ.

Тидэ—намыс

Мэмнан школышто 50 утла тунэмшэ йоча уло. Тугэ гынат, чумыр школлан улыжат лач ик экзэмпльар „Иамдэ-лий“ газэтым—Волков Микалэ гына налэш. А моло йоча-шамыч йöршын газэт луддэ илат.

Н. Булыгин.

Шўргö-йўмал тўналтыш школ.

Йоласал район, Красно-Йэлэйэво йал совэт кöргыcö колхозник-шамыч шкэ вийышт дэнэ чаплэ школым ыштышт.
Сўрэтыштэ: колхозник-шамычын ыштымэ школ.

КОК МАТЧ

БОТВИННИК—ЛЭВЭНФИШ

Совэт Ушэмыштэ шахмат дэнэ пэрвой вэрым налаш/лан Ботвинник дэн Лэвэнфиш коклаштэ 18 октьабрьыштэ 7 шэ партийжэ модалтын. Шэмэ дэнэ Ботвинник модын. Ботвинник шкэ партийжым 5 шэ партий сэмын модаш тўналын.

Модыш пэш кэлгэ шонымаш дэнэ эртэн.

Ботвинник ик пэшкым налаш мондэн, а Лэвэнфиш тидым ужын огыл. Тидын дэч вара Ботвинник пэш сай модаш тўналын.

Партийым отложитлымэ ыльэ. Вэс кэчыжлан Лэвэнфиш партийым модаш тўналдэгэчак сдаватлэн.

7-шэ партийым модмэк Ботвинникын 3 очко, а Лэвэнфишын—2.

* * *

20 октьабрьыштэ матчын 8-шэ партийжэ модалтын. Шэмэ дэнэ модшо Лэвэнфиш адак угыч Грўнфэльд шот дэнэ аралалташ тўналын. Модшо-шамыч кушко коштшаш нэргэн пэш кужу жап шонкалэныт. 9 часат 30 минутлан 16 ходым вэлэ ыштымэ, тидын годымак кок могырыштыжат ик пэшкэ гыч вэлэ налыныт. Лэвэнфиш Ботвинникын пассивнэ ходшо дэнэ пайдаланэн, атакым ышташ тўналын.

АЛЬОХИН—ЭЙВЭ

Тўньамбал чэмпион лўмым налаш эртарымэ шахматнэ матчын шымымшэ партийжэ Роттэрдамэш модалтын. Шэмэ дэнэ модшо Альохин 35 ходышто Эйвэм сэнгэн. Матчын счотшо—4:3, Альохин—4, Эйвэ—3 партийым сэнгэн налыныт.

Кунам вожатый лийэш гын?

Мэмнан школышто у тунэммэ ий тўналмэ годсэкак пионьэр-шамыч дэнэ паша ыштышэ иктат укэ.

Кызыт мэ, тулык икшывэ сэмын коштына.

Альэ мартэн пионьэр сбор ик канат лийын огыл. Отрьад совэт дэн звэньэвой-шамычат ойраш тўналмэ огыл.

Ронто райкомолжо мом вучa гын?

Бэрников А.

Ронто район, Шуар-сола тўналтыш школ.

◆◆◆

„Йамдэ-лий“ полшыш

◆ „Хулиган-шамычым сорлыклыман“ вуймутан дэткор сэрышым Азйал пэлэ кыдалаш школ дирэктырлан (Морко район) тэргаш колтэнна ыльэ. Тэргэн налмэк дэткор сэрышын лэктэ. Хулиган Иушков дэн Новиковлан пэнтыдэ шиштарымашым пумо. Каныш жаплан модаш шашкэ, шахмат, домино да моло модыш-шамычымат налмэ, сандэнэ хулиганлымаш пыташ тўналын,—манын школ дирэктыр увэртара.

◆ „Морко оно мом нэра?“ вуймутан дэткорын газэтыш пурдымо сэрышыжым Морко Роношко тэргэн налын мэр ышташ колтымо ыльэ. Морко Роно тидэ сэрышым тэргэн налмэкэ, „Иамдэ лий“ рэдакцийлан тыгай увэрым колтэн: дэткорын Арын пэлэ кыдалаш школышто туныктышо укэ,—манын сэрымыжэ чынын лэктэ. Кызыт Роно тунyктышым колтэн. Тунyктышо-шамыч ситышын улыт.

Михаил Йурьйэвич Лэрмонтов

Михаил Иурьйэвич Лэрмонтов—руш кугу поэт. Тудо 1814 ийыштэ 14 октьабрыштэ Москолаш шочын. Лэрмонтовын ачажэ Тула оласэ помэщик, аважэ пойан дворьан аристократ тукым гыч.

Лэрмонтов изиак ача-ава дэч посна кодэш. Тыгэ тулыкэш кодшо изи Миша куваважын—Иэлизавэта Алэксэйэвна Арсэньэван имэньыштыжэ (Тархана сэла, Пэнзэ губэрна) воспитатлалтэш.

Изижэ годсэкак Миша крэпостной праван шучкылыкшым шкэ йыржэ ужын кушкэш.

1828 ийыштэ Лэрмонтов Моско унивэрситэт пэлэнсэ благородный пансионыш тунэмаш пура. Тунэмаш пурымэк, тудо ийыштак изи стих-шамычым возаш тўналэш.

Тидэ пансионышто кок ий тунэммэк, Лэрмонтов Моско унивэрситэтын „нравствэннэ политичэский отдэлэнийышкыжэ“ кусна. Тунам тидэ унивэрситэтыштак Бэлинский, Гэрцэн, Огарьэв тунэмыт улмаш. Лэрмонтов пэш шуко лудын. Тудо тунамсэ чыла руш классичэский да иностраннэ литэратурым шинчэн. Тыгак казнитлэн пуштмо поэт—дэкабрист Рылэйэвын стихшымат, Шиллэрын бунтарский драмэ-шамычшымат йбратэн лудын.

1830-31 ий коклаштэ Лэрмонтов йатыр поэмэ да кок шўдо утла стихотворэным возэн.

1834 ийыштэ Лэрмонтов воэнный школым тунэм пытармэк, лэйб-гусарский полкыш принимaтлалтэш.

1835 ийыштэ Лэрмонтовын пэрвой пэчатнэ произвэдэньыжэ — „Хаджи — Абрэк“ поэмэ пэчатлалт лэктэш.

Эн чотшым Лэрмонтовын лўмжö 1837 ийыштэ руш кугу поэт Пушкинын дуэльэш лўалт колмыж дэч вара шарла. Лэрмонтовын „Поэтын колымыжо“ стихотворэньыжэ кыд гыч кыдыш коштaш тўналэш. Тидэ стихотворэньыжэ дэнэ Лэрмонтов кугыжам, тудын придворно знатьшым да господствуйущий дворьан вэрхушкым позор дэнэ клэмитлэн. Тылэч вара тудым правитэльствэ эшэ чот поктылаш да шыгырэмдаш тўналэш.

Тудо ийыштак Лэрмонтовым арэстоватлэн, Кавказыш колтат, но 1838 ийыштэ тудлан Пэтэрбургыш пöртылаш разрэшайат.

1836-1839 ийла—поэтын литэратур пашам вийан ыштымэ ийлажэ. Ты ийлаштэ Лэрмонтов „Дума“, „Поэт“ стихотворэным, „Гэрой нашего врэмени“ романым, „Мцыри“, „Песня про купца Калашникова“ да „Дэмон“ поэмэ-шамычым возэн.

Лэрмонтовын гэройжо-шамыч—тидэ бунтарьын образшт, эрык илышым кычалшэ улыт. Произвэдэньышт протэстыш, нэзависимэ лийаш ўжыныт.

Социальнэ шкэт улмыжым (одиночество) да шкэ классыжэ дэч ойрлымыжым Лэрмонтов „Дубовый листок оторвался от ветки родимой“, „Парус“, „Сосна“, „Тучи“, „Утес“, „Умираюший гладиатор“ стихотворэньыла гочшо пэш сайын ончыктэн пуэн. Тылэч вара, Лэрмонтов кугу писатэль, Пушкинын традицийжым умбакыжэ шараш чот пижын.

1841 ийын 15 ийулышто (у шот дэнэ 27 ийуль) 27 ийаш М. Ю. Лэрмонтовым Пятигорско ола лишан (Кавказыштэ) Мартынов офицэр дуэльэш лўйэн пуштэш.

Лэрмонтовым николайэвский Россий Пушкин сэмынак йбратэн огыл. Кунам кугыжалан Лэрмонтовын пуштмо нэргэн увэртарэн улыт, тунам кугыжа: „Пийлан—пийла колыман“,—манын.

Лэрмонтовын творчэствыжэ Пушкинын творчэствыжэ сэмынак, эрыкым йбраташ да самодэржавым ужмо шудымашлан тунyктэн.

Тудын кугу художник улмыжо кызытат шэргэ акшым нигунарат йомдарэн огыл да йомдарэнат ок кэрт. Михаил Иурьйэвичын произвэдэньыжым лудмаш тудым туэммаш совэт йоча-шамычлан пэш кугу пайдам пуэн кэртэш. Совэт ушэмысэ калык руш поэзийыштэ гигант улшо Лэрмонтовым чот пагала.

В. И. Иванов.

Врид. отв. рэдактора—К. А. ЛЭНСКИЙ.

Упол. Марлита № А—392. Тираж 10014 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком орган. Савыктышэ „М. К.“